

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0258

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Demet Şahin
Gazi University
demetsahin@gop.edu.tr
Ankara-Turkey

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TOPLUMSAL DEĞER TERCİHLERİ: GAZİ ÜNİVERSİTESİ,
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ**

ÖZET

Değerler belirli toplumsal destekler var olduğu sürece nesilden nesile aktarılır. Bu aktarım sürecinde eğitim ve öğretmenler önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bu çalışmanın amacı da değerlerin aktarımı sürecinde önemli bir etkiye sahip olan öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemektir. Bu belirlemeyi yapmak üzere Erol Güngör'ün profesörlük tezinde kullandığı ölçeğin birinci basamağı kullanılmıştır. Bu basamakta 7 tane değere karşılık gelen ikişer adet yargı bulunmaktadır ve öğrencilerden bu yargıları en çok önem verdiklerinden en az önem verdiklerine göre sıralamaları istenmiştir. Bu çalışmada Gazi Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 1. ve 4. sınıf, Sınıf Öğretmeni adaylarının değer tercihleri nelerdir, bu tercih sırası cinsiyete, buldukları öğrenim kademesine göre nasıl şekillenmiştir gibi sorulara cevap aranmıştır. Elde edilen verilerden ulaşılan sonuca göre dini ve ahlaki değer sıralamaları dışında ilmi, estetik, ekonomik, siyasi ve sosyal değer sıralamasında sınıf derecesi ve cinsiyete göre farklılıklar gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değer Tercihleri, Öğretmen Adayları, Toplumsal Değer, Sınıf Öğretmeni

**SOCIAL VALUE PREFERENCES OF PRIMARY SCHOOL TEACHER CANDIDATES: THE SAMPLE
OF GAZI UNIVERSITY, GAZI FACULTY OF EDUCATION**

ABSTRACT

Values are transferred from generation to generation as long as some certain social supports are available. Education and teachers constitute a significant role in this process of transportation. The purpose of this study is to determine the value preferences of teacher candidates who have a significant effect on the process of transportation of the values. In order to perform this determination, the first stage of the scale used in the professorial thesis of Erol Güngör was used. In this stage, there are two provisions that correspond to 7 values and the students were asked to arrange these provisions from the one they attach importance the most to the one they attach importance the least. In this study, answers to questions such as what the value preferences of the 1st and 4th grade primary school teacher candidates who study at Gazi University are and how this preference order is shaped according to gender and education grade were sought. According to the result which was made out from the data acquired, except of religious and ethical value arrangements, some differences were observed according to class level and gender within the scientific, aesthetic, economic, political and social value arrangements.

Keywords: Values, Value Preferences, Teacher Candidates,
Social Value, Primary School Teacher

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Yaşantımız boyunca, hayatımızda ön planda tuttuğumuz bazı önemli durumlar vardır. Bu durumlar bizim yaşantımızı önemli kılmamızı sağlar. Önem verdiğimiz durumlar bizim için değerli olmaktadır. Önem verilenlerin azlığı ise bu durumların değer düzeyini artırmaktadır. Kısacası önem verdiğimiz değerler bizim yaşantımızı etkilemektedir (Sarı, 2005).

Değerlerin öğrenilmesi sosyal bir öğrenmedir. İnsan da sosyal bir varlık olduğu için diğer insanları etkilemesi muhtemeldir. Sosyal bir varlık olan insanın toplum içinde bir mevki ve bu mevki için toplumun uygun gördüğü rolleri vardır. O halde biz bulunduğumuz her mevkide bizimle birlikte bulunan insanların neler yapması, neler düşünmesi, nelere kıymet vermesi gerektiği hakkında fikirlere sahip oluruz. Sahip olunan bazı vasıflar bizim değer verdiğimiz şeyler olur. Bu değerler arkalarında toplumun desteği buldukça bizde kuvvetle yer eder, fakat bu destek zayıflayınca değişmeye ve dejenere olmaya müsaittir (Güngör,1998). Eğitim ile birlikte değerler arkasındaki destek artırılabilir. Çünkü kuşaktan kuşağa önem verilen değerlerin aktarımı eğitimle olur. Değerlerin bir kuşaktan diğer kuşağa aktarımında önemli öğelerden birisi ise öğretmendir. Aktarım sürecinde öğrencileri etkileyecek kişi kuşkusuz öğretmendir. Bu yüzden ki öğretmenlerin, öğretmen adaylarının değer tercihleri çok önemlidir. İşte bu çalışmada da değer aktarımında önemli rol oynayan öğretmen adaylarının değer tercihi sıralarının ne olduğu araştırılmıştır. Bu sıranın nasıl değiştiğinden bahsetmeden önce değer tanımının ne olduğundan, toplumsal değerlerden, eğitimle olan ilişkisinden, bahsetmek yerinde olacaktır.

1.1. Değer Nedir? (What Is Value?)

Değer, hemen hemen bütün bilim dallarında konu edilen geniş bir kavramdır. İnsan değerlerine ait bilimsel çalışmalar psikoloji ve sosyoloji alanlarında uzun bir geçmişe sahiptir. İlk olarak değerler felsefi kavramlar olarak ortaya çıkmış ve erdemli yaşam, ahlak ile ilişkilendirilmiştir. Daha sonra Allport, Vernon ve Lindzey gibi sosyal bilimciler değer kavramını oy vermek, film izlemek, gazete okumak gibi sıradan faaliyetlerle birleştirerek ona somut, dünyevi bir anlam yüklemişlerdir. Şu anda ise değerler belirli özel durumları aşmak için kullanılan, zamanla değişebilen, davranış ve olayların seçiminde yol gösterici rehber ilkeler olarak düşünülmektedir (Debats ve Bartel, 2005).

Değer kavramındaki bu büyük değişiklik Rokeach'ın çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Değer üzerine daha sonraları araştırma yapan araştırmacılar çoğunlukla Rokeach'tan etkilenmişlerdir. Ona göre değer, bireysel ya da sosyal bakımdan belirli bir davranış biçiminin veya var olma amacının buna ters bir davranış biçimi ya da yaşam amacına tercih edildiği kalıcı bir inançtır (Debats ve Bartel, 2005).

Değer, belirli bir durumu diğerine tercih etme yönelimi olarak tanımlanabilir. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlarıdır. Değerler ayrıca, bireylerin hayatlarında neyi önemli gördüklerini, hangi durumları birinci sıraya koyduklarını, istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir (Erdem, 2003).

Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde ise değer şu şekilde tanımlanmaktadır: "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet", "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünüdür."

Değer tanımının yanı sıra değer sınıflamaları üzerinde de birden fazla çalışma ortaya konmuştur. Değerlerin araştırılması adlı geniş bir çalışma yapan Allport, Vernon ve Lindzey'den sonra değerleri; **estetik**, **teorik**(bilimsel), **ekonomik**, **siyasal**, **sosyal** ve **dinsel** değerler olarak 6

grup halinde toplamak adet olmuştur (Güngör, 1998). Spranger de aynı şekilde değerleri **teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik** ve **dinsel** olmak üzere olmak üzere 6 kısma ayırır (Ünal, 1981). Güngör (1998)'de çalışmasında değerleri dini, ahlaki, sosyal, ekonomik, ilmi, estetik ve siyasi olmak üzere 7 grupta toplamıştır.

Görüldüğü gibi değerlerin tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında birden fazla araştırma yapılmış ve fikir birliği tam olarak sağlanamamıştır. Araştırmalar ile çoğunlukla farklı toplumlara özgü değerlerin, hangi değerlerin hangi toplumlarda daha fazla önemsendiğinin ve evrensel olan değerlerin belirlenmesi yönünde bulgulara ulaşılmaya çalışılmaktadır (Gültekin, 2007).

Değerler bir bakıma bizim hayatımızın gayeleridir, öyle ki bu değerlerin sadece kendi hayatımız için değil, etrafımızdakilerin, başkalarının hayatı için de gaye olmasını istediğimiz şeylerdir. Bu değerler bazen sadece fertler için belirleyici olur, bazen de bütün bir toplum için belirleyici olur (Güngör, 1998). Buna göre değerler toplumsal bağlamda, toplumsal değerler; bireysel bağlamda, bireysel değerler; küçük grup bağlamında ise aile değerleri olarak tasnif edilebilirler (Winter, Newton & Kirkpatrick, 1998; Akt: Altun, 2003). Birey aileyi, aileler ise toplumu meydana getiriyorsa, bu toplumu ayakta tutan ve birleştiren ortak değerlerin olması kaçınılmazdır. Bu ortak değerler zaman geçtikçe değişebilir, kabul görenler devam eder etmeyenler ise reddedilir. Bu değişimin getirdiği bir sonuçtur. Burada önemli olan bir diğer nokta ise değerlerin diğer kuşaklara aktarılmasıdır. Bunun için önemli olan unsurlardan birisi de eğitimidir.

1.2. Eğitim ve Değer (Education and Value)

Hayatımıza anlam kazandıran bizi biz yapan önemli enerji kaynaklarımızdan birisi de değerlerimizdir. Sahip olduğumuz değerler hayatımızın olmazları olur, yapılamayanları yapılı hale getirmede bize yardımcı olur.

Değerlerimiz içimizdeki 'biz'in aynasıdır. Farklılıklarımızı öne çıkaran içimizdeki enerjiyi açığa çıkaran tilsimdir. Değerlerimiz temel ve kalıcı öğretilerimizdir. Hayal ettiğimiz var oluş biçimidir (Çağlayan, tarihsiz). Bu açıdan düşünüldüğünde değerlerin nesilden nesile aktarılması gerektiğinin önemi bir kez daha vurgulanmış olur. Çünkü bizi biz yapan ortak bir paydada buluşmamızı sağlayan değerlerimizdir. Aktarım ise ancak eğitimle olur. Nitekim eğitimin amaçlarından bir tanesi de içinde bulunulan toplumun değer yargılarını bir sonraki nesle aktarmaktır. Bu aktarım sürecinde hazırlanan programlar yapılan etkinlikler büyük bir öneme sahiptir. Ancak bu programların ve etkinliklerin uygulayıcılarına yani öğretmenler büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü onlar değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte eğitimcilerin kendilerine sürekli olarak sormaları gereken sorular, ben bir eğitimci olarak hangi değerlere sahip olmalıyım, bu değerleri aktarmada hangi yöntemlere başvurmalıyım, benim işimle ilgili olarak sahip olmam gereken iş etiği ilkelerim neler olmalıdır (Altun, 2003).

Bu çalışmada öğretmen adaylarının genel ahlak, bilimsel, sosyal, siyasi, dini, estetik ve ekonomik değerleri nasıl sıraladıkları, hangi değerlere öncelik verdikleri bu değerlerin cinsiyete ve buldukları öğrenim seviyesine bağlı olup olmadığına bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır;

2009-2010 yılında Gazi üniversitesinde lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarının değer tercihleri nasıldır? Bu problem temel alınarak cevap aranan alt problemler ise şunlardır;

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?
- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?
- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Değerler belirli toplumsal destekler var olduğu sürece nesilden nesile aktarılır. Bu aktarım sürecinde eğitim ve öğretmenler önemli bir yer teşkil etmektedirler. Bu çalışmanın amacı da değerlerin aktarımı sürecinde önemli bir etkiye sahip olan öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemektir. Bu belirlemeyi yapmak üzere Erol Güngör'ün profesörlük tezinde kullandığı ölçeğin birinci basamağı kullanılmıştır. Bu basamakta 7 tane değere karşılık gelen ikişer adet yargı bulunmaktadır ve öğrencilerden bu yargıları en çok önem verdiklerinden en az önem verdiklerine göre sıralamaları istenmiştir. Bu çalışmada Gazi Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 1. ve 4. sınıf, Sınıf Öğretmeni adaylarının değer tercihleri nelerdir, bu tercih sırası cinsiyete, buldukları öğrenim kademesine göre nasıl şekillenmiştir gibi sorulara cevap aranmıştır. Elde edilen verilerden ulaşılan sonuca göre dini ve ahlaki değer sıralamaları dışında ilmi, estetik, ekonomik, siyasi ve sosyal değer sıralamasında sınıf derecesi ve cinsiyete göre farklılıklar gözlenmiştir.

3. YÖNTEM (Research Method)

3.1. Araştırma Modeli (Research Design)

Araştırma, tarama modelindedir. Araştırmada Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin değerlerle ilgili sıralamaları hiçbir değişikliğe uğratılmadan olduğu gibi ortaya konmuştur

Araştırma var olan durumu en net şekilde ortaya koyacağı düşüncesiyle genel tarama (survey) modelinde gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Bu araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 1. sınıfta öğrenim görmekte olan 201 (152'si kız 49'u erkek) 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 148 (111'i kız 38'i erkek) toplam 349 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı (Data Collection Instrument)

Öğrencilerin değer tercihlerini belirlemek üzere Erol Güngör (1998) tarafından geliştirilen Değerler Hiyerarşisi ölçeği kullanılmıştır. Güngör bu ölçekte klasik değer sıralamasına sadık kalarak bu sıraya bir de ahlaki değer boyutu eklemiştir. Toplam yedi değer sahasından her birini temsil eden ikişer ifade düzenlemiştir. Yani bu çalışmada öğrencilere 14 adet değer ifadesi verilmiştir. Burada öğrencilerin yapacağı iş verilen değerleri önem verdiği sıraya göre sıralamaktır. Ölçeğin hazırlanması aşamasında bu konuda yerleşmiş geleneğe uyularak ve aynı değerleri alternatif bir şekilde ifade edilerek 100 kadar ifade hazırlanmış ve daha sonra bunların içinden denekler tarafından en iyi anlaşılacağına ve söz konusu değeri en iyi temsil edebileceğine inanılan iki ifade uzman görüşleri de alınarak kararlaştırılmış. Ölçeğin güvenilirlik derecesinin tespiti için ise elli kişilik bir gruba üçer hafta ara ile aynı test uygulanmış iki uygulanan alınan puanlar arasında .84'lük bir korelasyon elde edilmiş. Sonuç olarak testin yüksek seviyede güvenilir olduğu anlaşılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Bu araştırmada verilerin analizinde SPSS 11.5 paket programı ile aritmetik ortalama ve değer tercihlerinin frekansına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet ve sınıf seviyelerindeki değer tercihi sıralamaları farkına bakılmıştır. Ölçekte her değer sahasını temsil eden iki ifade bulunmaktadır. Veriler veri tabanına girilirken aynı değer sahasını temsil eden iki ifade aynı sayı ile eşleştirilmiştir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmada ele alınan problemlerle ilgili örneklem grubunun değer sıralamasının cinsiyete ve sınıflara göre gösterdiği değişiklikler aşağıda verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to First Sub-Aim)

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

Tablo 1. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri
(Table 1. Value preferences of 1st grade female students who are studying at primary school programme)

DEĞER SIRASI	DEĞERLER	f	%
1. DEĞER	Dini Değer	60	59,2
2. DEĞER	Ahlaki Değer	48	31,6
3. DEĞER	Estetik Değer	36	23,7
4. DEĞER	Sosyal Değer	34	22,4
5. DEĞER	Siyasi Değer	29	23
6. DEĞER	İlmi Değer	31	20,4
7. DEĞER	Ekonomik Değer	55	36,2

Değer sıralaması için öğrenciler en çok hangi değeri hangi sıraya koymuşlarsa o temel alınmıştır. Tablo 1 incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1. sınıfta okuyan kız öğrencilerin önem verdikleri değerlerin sırası şu şekildedir;

- Dini Değer
- Ahlaki Değer
- Estetik Değer
- Sosyal Değer
- Siyasi Değer
- İlmi Değer
- Ekonomik Değer

Elde edilen bulgulara bakıldığında 1. sınıf kız öğrencilerinin en çok önem verdikleri değer dini değerdir. Dini değerden sonra ise ahlaki değerler yer almaktadır. ilmi değer ise altıncı sırada karşımıza çıkmaktadır. Özetle Gazi üniversitesi Sınıf Öğretmenliği 1. Sınıf kız öğrenciler en çok önemi dini değerlere, en az önemi ise ekonomik değerlere vermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Second Sub-Aim)

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

Tablo 2. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri
(Table 2. Value preferences of 1st grade male students who are studying at primary school programme)

DEĞER SIRASI	DEĞERLER	f	%
1. DEĞER	Dini Değer	36	73,5
2. DEĞER	Estetik Değer	13	26,5
3. DEĞER	Ahlaki Değer	15	30,6
4. DEĞER	İlmi Değer	13	26,5
5. DEĞER	Ekonomik Değer	13	26,5
6. DEĞER	Siyasi Değer	18	36,7
7. DEĞER	Sosyal Değer	11	22,4

İlk işlemde olduğu gibi burada da değer sıralamasını belirlemek için her değer sırasında en çok hangi değer seçildiyse o sıraya seçilen değer atanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1. sınıfta okuyan erkek öğrencilerin önem verdikleri değerlerin sırası şu şekildedir;

- Dini Değer
- Estetik Değer
- Ahlaki Değer
- İlmi Değer
- Ekonomik Değer
- Siyasi Değer
- Sosyal Değer

Tablo 2 incelendiğinde 1. sınıfta Sınıf Öğretmenliği bölümünde olan erkek öğrencilerin de en çok önem verdikleri değer dini değer olmuştur. En az önem verdikleri değer ise sosyal değerdir. Dini ahlaki estetik değerlerden sonra en önemli değer ise ilmi değerdir. Erkek öğrenciler kız öğrencilerden farklı olarak estetik değeri önem derecesi olarak 2. sıraya koymuşlardır. Sosyal değeri ise 7. sıraya koymuşlardır. İlmi değer ise 1. sınıfta bulunan kızlara göre daha üst sıralarda yani 4. sırada bulunmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Third Sub-Aim)

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

Tablo 3. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki kız öğrencilerin değer tercihleri
(Table 3. Value preferences of 4th grade female students who are studying at Primary School Programme)

DEĞER SIRASI	DEĞERLER	f	%
1. DEĞER	Dini Değer	54	48,6
2. DEĞER	Ahlaki Değer	39	35,1
3. DEĞER	Sosyal Değer	30	27
4. DEĞER	Siyasi Değer	25	22,5
5. DEĞER	İlmi Değer	24	21,6
6. DEĞER	Estetik Değer	25	22,5
7. DEĞER	Ekonomik Değer	44	39,6

4. Sınıf kız öğrencilerin değer tercihleri belirlenirken de değer sırasında en çok hangi değer seçilmiş ve en çok hangi değer en büyük yüzdeye sahipse o sıraya konmuştur. Tablo 3 incelendiğinde Sınıf

Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıfta okuyan kız öğrencilerin önem verdikleri değerlerin sırası şu şekildedir;

- Dini Değer
- Ahlaki Değer
- Sosyal Değer
- Siyasi Değer
- İلمي Değer
- Estetik Değer
- Ekonomik Değer

Tablo 3 incelendiğinde 4. sınıfta okuyan kız öğrencilerin de 1. sınıf kız ve erkek öğrenciler gibi dini değerlere çok önem verdikleri görülmektedir. Ekonomik değere de 1. sınıf öğrencileri gibi en son sırada yer vermişlerdir. 4. sınıfta okuyan kız öğrenciler ilmi, estetik ve siyasi değerlere 1. Sınıf kız öğrencilerden farklı sıralarda yer vermişlerdir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Fourth Sub-Aim)

- Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri nasıldır?

Tablo 4 Sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan 4. sınıftaki erkek öğrencilerin değer tercihleri

(Table 4. Value preferences of 4th grade male students who are studying at Primary School Programme)

DEĞER SIRASI	DEĞERLER	f	%
1. DEĞER	Dini Değer	25	65,8
2. DEĞER	Ahlaki Değer	10	26,3
3. DEĞER	İلمي Değer	10	26,3
4. DEĞER	Sosyal Değer	10	26,3
5. DEĞER	Estetik Değer	10	26,3
6. DEĞER	Siyasi Değer	8	21,3
7. DEĞER	Ekonomik Değer	15	39,5

Tablo 4 incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıfta okuyan erkek öğrencilerin önem verdikleri değerlerin sırası şu şekildedir;

- Dini Değer
- Ahlaki Değer
- İلمي Değer
- Sosyal Değer
- Estetik Değer
- Siyasi Değer
- Ekonomik Değer

Tabloya göre 4. sınıfta okuyan erkek öğrencilerin de en çok önem verdikleri iki değer sırasıyla dini ve ahlaki değerdir. En az önem verdikleri değer ise ekonomik değer olarak görünmektedir. İلمي değere 3. sırada yer vererek 4. Sınıf kız öğrencilerden ve 1. Sınıf kız-erkek öğrencilerden farklılık göstermişlerdir.

Tablo 5. Grupların değer sıralamaları
(Table 5. Value sorting of groups)

DENEK GRUPLARININ DEĞER SIRALAMALARI		
CİNSİYET	ÖĞRENİM DÜZEYİ	
	1. SINIF (Sınıf Öğr. ABD)	4. SINIF (Sınıf Öğr. ABD)
KIZ	Dini Ahlaki Sosyal Estetik Siyasi İlmi Ekonomik	Dini Ahlaki Sosyal Siyasi İlmi Estetik Ekonomik
ERKEK	Dini Estetik Ahlaki İlmi Ekonomik Siyasi Sosyal	Dini Ahlaki İlmi Sosyal Estetik Siyasi Ekonomik

Tablo incelendiğinde genel olarak şunları söyleyebiliriz;

- Sınıf öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda 1. sınıfta okuyan kız öğrenciler ile 4. sınıfta okuyan kız öğrenciler ve 1. sınıfta okuyan erkek öğrenciler ile 4. sınıfta okuyan erkek öğrencilerin değer sıralamalarında farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Değer sıralamalarında sınıf düzeyinin ve cinsiyetin etkili olduğunu söyleyebiliriz.
- 1. sınıf erkek öğrenciler hariç diğer öğrenciler birinci ve ikinci sıraya değer olarak dini ve ahlaki değerleri yerleştirmişlerdir. Yani araştırmaya katılan bütün öğrencilerin en çok önem verdikleri birinci değer dini değerdir, ikinci değer ise ahlaki değerdir diyebiliriz.
- 1. ve 4. sınıfta öğrenim gören kız öğrenciler sosyal değeri üçüncü sıraya koymuşlar, 1. sınıfta öğrenim gören erkekler 7. sıraya 4. Sınıfta öğrenim gören erkekler ise 4. sıraya koymuşlardır.
- Araştırmaya katılan tüm erkek öğrenciler ilmi değeri kız öğrencilere göre daha üst sıraya yerleştirmişlerdir.
- Kız öğrencilerin tümü erkek öğrencilere göre siyasi değerleri daha üst sıraya yerleştirmişlerdir.
- Estetik değere bakıldığında sıraya koyma işi hem sınıf derecesine hem de cinsiyete göre farklılık göstermiştir.
- 1. sınıf erkek öğrenciler hariç diğer öğrenciler yedinci sıraya ekonomik değeri koymuşlardır. Yani en az önem verdikleri değer ekonomik değerlerdir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSION)

Araştırma yapılan grupta öncelikli değerler dini ve ahlaki değerler olarak saptanmıştır. Bu öncelik cinsiyete sınıf düzeyine göre (1. sınıf erkekler hariç) farklılık göstermemiştir. Bacanlı (2002) yaptığı bir çalışmada erkek öğrencilerin geleneklere saygılı olmayı ve dindarlığı ön plana çıkarmada kızlardan farklılaştıklarını belirten bir çalışma yapmıştır. Yapılan bu çalışmada ise kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmasa da erkeklerin dini değerleri ön sıraya koymaları sonucu Bacanlı'nın yaptığı bu çalışmanın bir boyutunu destekler niteliktedir.

Güngör'ün (1998) yaptığı çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ilmi değerler erkeklerde 3. kızlarda ise 5. tercih düzeyindedir. Yapılan bu çalışmada ise erkekler ilmi değeri 3. ve 4. sıraya, kızlar ise 5. ve 6. sıraya yerleştirmişlerdir. Araştırmancının bu boyuttaki sonuçları Güngör'ün çalışmasını desteklemektedir diyebiliriz.

Yapılan bu çalışmada ahlaki değerler dini değerlerden sonra öğrencilere göre ikinci sırada yer almaktadır. Bu sonuç Sarı'nın (2005) yaptığı çalışmayı destekler niteliktedir.

Kılıcıgil ve Saraç (2004) üniversite bayan ve erkek takım voleybolcularının sosyal değer anlayışları üzerine yaptıkları çalışmada öğrencilerin paraya önem vermedikleri, okulun onlar için önemli olduğu, okuldaki başarılarına önem verdikleri ve insanlara yardım ederek birlikte yaşamak istedikleri sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Yapılan bu çalışmada da ekonomik değer öğrenciler açısından son sırada yer almış, sosyal ve ilmi değerler ekonomik değerden daha üst sıralarda yer almıştır.

Sonuç olarak öğrencilerin değer tercihi sıralamalarında kız ve erkekler arasında ve sınıf düzeyleri arasında daha çok sosyal, ilmi, estetik ve siyasi değerleri sıraya koyma aşamasında farklılıklar gözlenmiştir.

Kızlar ve erkeklerin geneline bakıldığında ilmi değerlerin sınıf seviyesi arttıkça üst sıralarda tercih edildiği görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin aldıkları eğitimin ilmi değerler bakımından etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin genele yakınının ekonomik değerlere çok önem vermeyişlerinin nedenini sahip olduklarını düşündükleri bir mesleğin var olması durumu ile açıklayabiliriz.

NOT (NOTICE)

Bu makale, 20-22 Mayıs 2010 tarihleri arasında Fırat Üniversitesinde düzenlenen "9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulan, Sempozyum Oturum Başkanlarının yazılı önerisi ve Yürütme ve Bilim Kurulu tarafından da "Başarılı" bulunan çalışmanın yeniden yapılandırılmış versiyonudur.

KAYNAKÇA (References)

1. Akbaba, A.S., (2003). Eğitim Yönetimi ve Değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, ss: 7-18.
2. Bacanlı, H., (2002). Psikolojik Kavram Analizleri. Ankara: Nobel Yayınları.
3. Çağlayan, A. (tarihsiz). Değerler Eğitimi. <http://www.vuslatdergisi.com> adresinden 11.04.2008 tarihinde alınmıştır.
4. Debats, D.L. ve Bartelds, B.F., (2005). The Structure of Human Values: A Principal Component Analysis of the Rokeach Value Survey (RVS).
5. Erdem, R.A., (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt:1, Sayı: ss: 55-72.
6. Gültekin, F., (2007). Tarih I Dersinde İşe Koşulabilecek Değer Öğretiminin Yeni Yaklaşımlarının Öğrencilerin "Hoşgörü" Değeri Anlayışlarının Gelişimine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri
7. Güncel Türkçe Sözlük (GTS). (2007). <http://tdk.org.tr> adresinden 11.05.2008 tarihinde alınmıştır.
8. Güngör, E., (1998). Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar. İstanbul: Ötüken Yayınları.
9. Saraç, G. ve Kılıcıgil, E., (2004). Farklı Ülkelerin Üniversite Bayan ve Erkek Takım Voleybolcularının Sosyal Değer Anlayışları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt:2, Sayı:2, ss: 81-89.

10. Sarı, E., (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri:Giresun Eğitim Fakültesi Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt:3, Sayı:10, ss: 73-88.
11. Ünal, C., (1981). Genel Tutumların Veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.